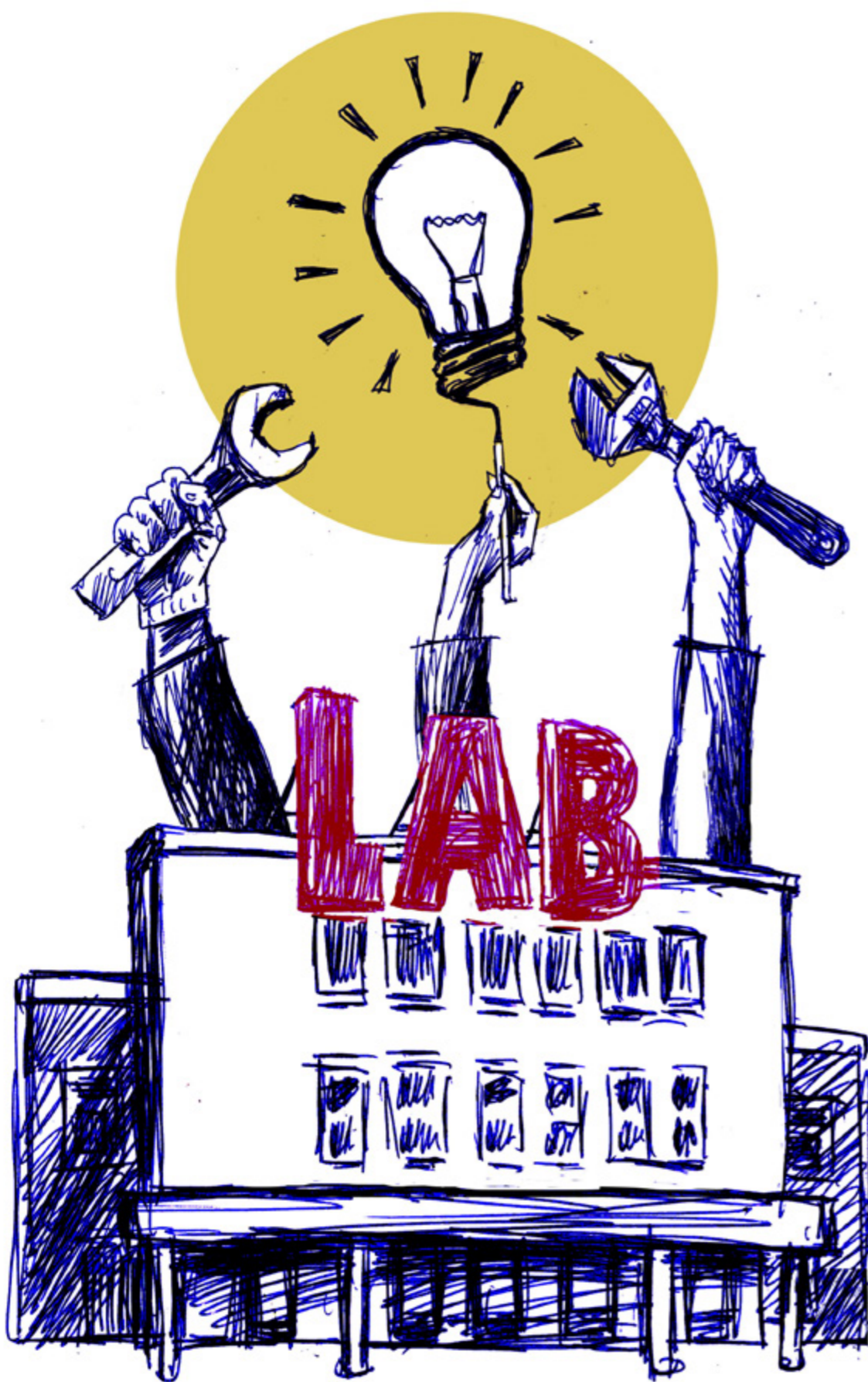

HYBRIDE LEER- OMGEVING STEEDS NOODZAKELIJKER

De hybride leeromgeving verovert steeds meer terrein in het (technisch) beroepsonderwijs. In een hybride leeromgeving worden leren, werken en innoveren gecombineerd in een zo realistisch mogelijke beroepspraktijk, waarin liefst ook plek is voor onder meer innovatieve start-ups. Zo wordt het beroepsonderwijs aantrekkelijk voor de vakmensen van de toekomst en kunnen innovaties versnellen. Maar hoe geef je zo'n hybride leeromgeving precies vorm, welk(e) gebouw(en) is (zijn) daarvoor nodig en wie is als eerste aan zet bij de financiering? We legden vier stellingen en vragen voor aan vier experts.

Vergrijzing

Zonder een hybride leeromgeving wordt de vergrijzing een groot probleem en komt de maakindustrie in Nederland in gevaar.

Hermans: 'Het onderwijs vernieuwt zich over het algemeen langzaam, terwijl de technologie om ons heen zich in een razend tempo ontwikkelt. Een betere aansluiting op de beroepspraktijk kan de vernieuwing versnellen. Een hybride leeromgeving kan mogelijk ook helpen het lesgeven interessanter te maken voor docenten, want ook daar dreigt een groot tekort.'

Hendricks: 'Eens. Er vertrekken bij Tata Steel steeds meer mensen vanwege pensioen. Daarom nemen we elk jaar meer mensen aan op onze Academy, om voor voldoende aanwas van nieuwe technici te zorgen. Een van de dingen die we daarvoor doen, is een heel aantrekkelijke leerwerkplek bieden. Daarbij proberen we van een pure bedrijfsschool te veranderen in een centrum waar je naast opleidingen ook innovaties, ondernemerschap en projecten organiseert. Mensen worden daarin niet alleen opgeleid; bij hen wordt zo ook het innovatief vermogen aangewakkerd.'

Bergmans: 'Een hybride leeromgeving is voor Fontys van groot belang, Fontys biedt beroepsopleidingen aan en dan is de koppeling met de beroepspraktijk essentieel. MindLabs is voor ons interessant omdat naast de Fontys Hogeschool Journalistiek, ROC Tilburg en Tilburg University ook de Persgroep (onder meer eigenaar van het Brabants Dagblad - red.) hierin participeert en Uitgeverij Zwijsen er ruimte gaat huren.'

Hof: 'Door de vergrijzing gaat veel vakmanschap verloren en dat moet worden vervangen. Tegelijkertijd is er een grote behoefte aan nieuw vakmanschap, als gevolg van de snelle veranderingen in de maatschappij. Die ontwikkelingen gaan zo snel, dat je nu niet kunt weten welke vakmensen je over een aantal jaren nodig hebt. Dat maakt het lastig een hybride leeromgeving te maken, want de beroepspraktijk van vandaag kan een andere zijn dan over vijf jaar.'

Campus: ja of nee?

Een hybride leeromgeving kan alleen goed gedijen in een campusomgeving.

Hof: 'De crux zit in het elkaar ontmoeten en toepassen van nieuwe werkvormen. Dat kan in een campus, maar dat hoeft niet. Onze studenten werken ook wel eens bij een bedrijf aan projecten. Je kunt onderwijs en bedrijfsleven dus op meerdere manieren samenbrengen.'

Hendricks: 'Ik geloof zeker in een soort hub, een levendige community van verschillende soorten mensen die in multidisciplinaire teams werken aan innovaties en projecten. Dat kan een soort campus zijn. De Tata Steel Academy wil zich in deze richting ontwikkelen en stelt zich nu open voor eenieder die zich bezig houdt met de maakindustrie of onderhoudsindustrie.'

Bergmans: 'Voor de opleiding Journalistiek ligt het juist niet voor de hand om in een gesloten campusomgeving te zitten. Vandaar dat ik ook liever spreek van een contextrijke hybride leeromgeving dan van een campusomgeving. Voor de opleiding Journalistiek is het van essentieel belang midden in de samenleving te staan. MindLabs komt te liggen in het centrum van Tilburg. Daar zijn de journalistieke verhalen te vinden, niet in een campus in de periferie van een stad. Nut en noodzaak van een campusomgeving kunnen dus per opleiding verschillen.'

Hermans: 'In zijn algemeenheid kun je zeggen dat vandaag de dag wonen, werken en leven steeds meer door elkaar lopen. Dat zou ook kunnen worden vertaald in een campusomgeving, maar een campus is zeker niet het enige middel om innovatie te stimuleren.'

“
Een hybride leeromgeving kan het lesgeven interessanter maken voor docenten, want daar dreigt ook een tekort.

Frank Hermans

We ontwikkelen samen een omgeving waar kruisbestuiving plaatsvindt. Ik geloof niet dat daarvoor één specifieke partij aan zet is.

Gabriël Bergmans

Die praktijkopstellingen moeten flexibel zijn ingericht omdat je nu eenmaal niet weet hoe de beroepspraktijk zich zal ontwikkelen.

Jan Wieger Hof

Wie is aan zet?

Elke zichzelf respecterende regio zou een omgeving moeten ontwikkelen waarin leren, werken en innoveren samenkomen. Wie is hiervoor (als eerste) aan zet?

Hendricks: 'De initiatiefnemer kan sterk verschillen. Soms is het de overheid, soms een bedrijf, soms een roc dat toevallig nieuwe huisvesting nodig heeft. Maar het komt uiteindelijk aan op de samenwerking van een aantal belangrijke partners die de slagkracht hebben er samen langdurig iets van te maken. De financieringsmogelijkheden van partijen verschillen en daar moet je daarom een beetje mee spelen. Dat lukt alleen als de partijen vertrouwen hebben in elkaar.'

Hof: 'Het begint met een gevoel van urgentie en dat ontstaat doorgaans bij het onderwijs en bedrijfsleven samen. Het is onlogisch dat de gemeente of de provincie het initiatief neemt. Zij hebben er wel belang bij, in het geval van Techport om de maakindustrie te behouden. Vanuit dat belang kan de overheid zo'n omgeving faciliteren.'

Hermans: 'Doel van MindLabs is het creëren van een ecosysteem met diverse partijen die op het gebied van interactieve technologie en menselijk gedrag ontwikkelingen neer gaan zetten. Zo'n ecosysteem ontstaat alleen als mensen met een gelijke drive, gezindheid en visie bij elkaar gaan zitten en beginnen. Als er eenmaal massa ontstaat, sluiten ook anderen zich aan. Het komt er dus op aan de juiste partijen bij elkaar te zetten. Prima als één partij het initiatief neemt, maar zonder aansluiting van andere partijen heeft het geen zin.'

Bergmans: 'Bij MindLabs zijn er vier founding fathers: het ROC Tilburg, Tilburg University, Fontys Hogeschool en de Persgroep. De gemeente doet mee vanwege de locatie en de dynamiek die ze daar wil creëren. De provincie is partner om het midden- en kleinbedrijf te enthousiasmeren om deel te nemen. Samen ontwikkelen we een omgeving waarin onderwijs, onderzoek en ondernemerschap samenkomen en kruisbestuiving plaatsvindt. Ik geloof niet dat daarvoor één specifieke partij aan zet is.'

Gebouw en financiering

Een realistische hybride leerwerk omgeving vraagt om een hiervoor uitgerust gebouw. Aan welke criteria moet dat voldoen en hoe dient de financiering te verlopen?

Hof: 'In opleidingen voor de maakindustrie moet je altijd werken met een omgeving waarin de praktijk wordt gesimuleerd. De hoogwaardige technologie en apparatuur maken het niet mogelijk daar in een fabriek mee te oefenen. Die praktijkopstellingen moeten flexibel zijn ingericht, omdat je nu eenmaal niet weet hoe de beroepspraktijk zich zal ontwikkelen. Geen ruimte en inventaris dus die je pas in dertig jaar afschrijft. Mijn advies is om klein te beginnen en te werken met een groeimodel. Als daar ook start-ups bij betrokken zijn, denk ik wel dat de overheid dat moet faciliteren.'

Bergmans: 'MindLabs heeft een centraal deel, een bruisend hart waarin iedereen elkaar ontmoet. Je ziet daar meteen wat je verder in het gebouw kunt verwachten. Daar moet zoveel te beleven zijn dat mensen hun smartphone wegstoppen. Dat vraagt om een facilitaire organisatie die het bruisende karakter in stand houdt. De gemeente en de provincie faciliteren de aanjaagfunctie in dit geval, omdat dit niet in de bekostiging van de overige partijen zit.'

Hermans: 'Het gebouw van MindLabs krijgt een flexibele inrichting. Er moeten bedrijven in allerlei maten naast elkaar kunnen opereren, van een groter bedrijf als de Persgroep tot start-ups van één, twee of drie mensen. Tijdelijke leegstand moet je dan niet zien als financieel risico, maar als een voorwaarde om steeds nieuw bloed te laten instromen. Zo'n gedachte past echter niet in een traditioneel beleggersmodel. Vandaar dat de gemeente Tilburg als verhuurder optreedt en de provincie voor een beperkte tijd het leegstandsrisico dekt. Intussen denken we na over andere businessmodellen, bijvoorbeeld dat een start-up een deel van de omzet aan de verhuurder afdraagt in plaats van huur betaalt.'

Hendricks: 'Wij zijn bezig onze Tata Steel Academy open te stellen voor nieuwe partners. Zo ontstaat samenwerking, wat weer andere partijen aantrekt. Hiervoor hebben we in ons bestaande gebouw ruimte vrijgemaakt. Uiteindelijk willen we samen met de gemeente, de provincie en het Nova College toe naar een gezamenlijk nieuw gebouw. Uitgangspunt is dat alle vier de partijen een financiële bijdrage leveren. We zoeken naar partners die willen deelnemen en bekijken hoe het risico van leegstand kan worden gedekt.'

Frank Hermans is managing director van MindLabs. MindLabs is een gezamenlijk initiatief van overheid, onderwijs en bedrijfsleven om een innovatief ecosysteem op het gebied van interactieve technologieën en menselijk gedrag tot stand te brengen. Hiertoe wordt in de Spoorzone van Tilburg via nieuwbouw en transformatie van een grote bestaande hal een broedplaats van samenwerkingen gerealiseerd. Het iconische gebouw wordt volgens plan medio 2021 in gebruik genomen.

Fabienne Hendricks is manager van de Tata Steel Academy. In deze bedrijfsschool, een van de grootste in Nederland, worden leerlingen via een mbo-opleiding klaargestoomd voor een baan bij Tata Steel. Daarnaast bevat de Academy een trainingscentrum voor kortdurende trainingen en een gebouw waarin mensen leren kraan drijven en vorkheftrucks bedienen.

Gabriël Bergmans is procesmanager nieuwbouw bij de dienst Huisvesting en Facilitaire Zaken van Fontys Hogeschool. Fontys verzorgt hbo-opleidingen op diverse plaatsen in Zuid-Nederland. Bergmans is als procesmanager namens Fontys Hogeschool Journalistiek betrokken bij MindLabs.

Jan Wieger Hof is directeur van de vestiging Beverwijk en van het domein Techniek/ICT bij het Nova College. Dit roc geeft mbo-onderwijs aan zo'n 12.000 studenten. Hof is tevens betrokken bij Techport, een netwerkorganisatie die de maakindustrie in het IJmond-gebied wil faciliteren en stimuleren.

Visie van HEVO

Een hybride leerwerk omgeving biedt een uitgelezen kans om een opwaartse spiraal in gang te zetten. Als deze omgeving niet alleen ruimte biedt voor leren en werken maar ook voor onderzoeken en experimenteren, ontstaat er een goede voedingsbodem voor innovatie. Die heeft aantrekkingskracht op goed gekwalificeerde, ervaren docenten. Sterker nog, het vergroot de kans op instroom van nieuwe docenten. Samen met een plek die ruimte biedt voor leren, werken én innoveren en samen met uitdagende projecten die het bedrijfsleven inbrengt, maken zij het praktijkonderwijs extra inspirerend. Uiteindelijk levert deze ontwikkeling de gekwalificeerde medewerkers af waar het Nederlandse bedrijfsleven zoveel behoefte aan heeft.

Voor een opwaartse spiraal is eensgezindheid essentieel. Om een aantrekkelijke gebouwde omgeving te realiseren, is het essentieel om de dieperliggende drijfveren van de betrokken partijen te kennen. Immers, de initiatiefnemer kan niet zonder de andere partijen met wie hij samenwerkt. Dan dienen zij wel een gezamenlijke visie op het eindresultaat te hebben die past bij ieder van de afzonderlijke belangen. Door deze drijfveren te onderkennen én te verbinden met de fysieke realisatie van een hybride omgeving voor leren, werken en innoveren, ontstaan succesvolle broedplaatsen die de hoogwaardige maakindustrie en dienstensectoren een goede toekomst bieden.

Meer weten?

Vraag Michiel Otto
E michiel.otto@hevo.nl
T +31 (0)73 6 409 425
M +31 (0)6 51 83 32 53